

Kasvatus kaunistaa jumalten suosimaa,
epäonnisen se auttaa pakenemaan.
(Fr. 180)

Kaikkein huonoin nuorukaisten kasvattaja on vaivattomuus.
Se synnyttää tyytyväisyyden, josta rumuus kumpuaa.
(Fr. 178)

Rohkeus on teon lähde, sen päämäärän hallitsija onni.
(Fr. 269)

Harvoin on nuorilla ymmärrystä ja vanhoilla ei.
Aika ei kuitenkaan opeta järkevyyttä, vaan hoidon oikean hetken ja luonnon kulun.
(Fr. 183)

Luonnon kulussa vahvempi osoittaa kaiken paikan.
(Fr. 267)

Lastenkasvattaminen on kovin epävarmaa. Onnistuessaan se on ollut täynnä kamppailu,
ja tuottanut tietävän huolen. Kun kasvatus epäonnistuu, se ei pysty ylittämään toisessa
kohtaamaansa kärsimystä.
(Fr. 275)

Demokritos

Platon ei hänestä puhu, mutta Marx tekee väitökirjansa. Mikä se on? Vastaus: Demokritos. Demokritos syntyi ja kuoli Abderassa, antiikin Kreikassa, yhtä epätarkasti kuin muutkin aikalaisensa noin 460 - 396 eaa. Hänet tunnetaan parhaiten luonnonfilosofiastaan, atomismistaan. Demokritoksen sanotaan kirjoittaneen paljon, hän oli ensyklopedisti aikana, jolloin tiedon säilöminen oli työlästä. Meidän ajallemme on säilynyt vain kolmisensataa Demokritoksen nimeen liitettävää fragmenttia, nekin enemmän tai vähemmän Demokritosta kommentoivia. Suurin osa säilyneistä fragmenteista käsittelee moraalia, tavalla tai toisella. Joissakin puhutaan tietämisestä, mutta missä puhutaan atomeista? Kuitenkin Demokritos muistetaan atomistina, jakamattomien pienimpien luonnon perustavien osasten keksijänä. Häntä pidetään "luonnonfilosofina". Ei eetikona, vaikka todistusaineisto voisi puhua senkin puolesta. Nyt suomennetut fragmentit puhuvat eri tavoin kasvatuksesta, yhteisön suhteesta tulevaisuuteensa. Ne ilmentävät huolta yhteisöstä — eivät atomien vaan ihmisten. Platon tai Marx, saivatko he näistä sanoista ytimen? Pääsivätkö he "luonnonfilosofian" läpi merkitykselliseen? Omaisuuden, lasten, nautintojen, itsen, olemisen hoitamiseen? Miten "atomistin" moraalit toimii?

Mika Saranpää